

Cătălina Mustafă, Florin Piersic jr., Cristi Iacob, Patric Petre Marin, Dana Dembinschi, Andrei Zaharescu și Irina Movila

PREZENTUL DE AȘUPRA PRĂPASTIEI

PE CHEIUL DE VEST de Bernard Marie Koltés ● Traducerea: Toader Sautlea ● Academia de Teatru și Film, studioul «Cassandra» ● Data premierei: 24 aprilie 1991 ● Regia: Felix Alexa (clasa prof. univ. Cătălina Burzoianu) ● Decor: Dragoș Buhagiar (student an V scenografie, clasa prof. univ. Nic. Ularu) ● Costume: Irina Solomon (studentă an V scenografie, clasa prof. univ. Nic. Ularu) ● Distribuția: Florin Piersic jr. (Charles), Dana Dembinski, Adriana Moca (Cécile), Cătălina Mustafă, Irina Wintze (Claire), Irina Movila, Ozana Oancea (Monique), Andrei Zaharescu (Koch), Patric Petre Marin, Marian Despina (Rodolfo), Cristi Iacob (Fak), Marius Stănescu (Abad).

Practic necunoscută la noi, dramaturgia lui Bernard Marie Koltés — șapte texte publicate între 1981—1988 — constituie de aproape doi ani încoace (după moartea sa prematură, la 41 de ani) motiv de reflecție pentru critici și istorici de tea-

tru, pentru mari regizori care nu se sflesc a o considera printre cele mai misterioase, mai încărcate de adevăr și forță ale sfârșitului de secol. Patrice Chéreau ne prezentase în primăvara trecută o neliniștitoare punere în scenă cu *La solitude dans les champs de coton* cu prilejul turneului în România. Tot el a montat la Paris și *Quai Ouest* care, lată, face intrarea în spațiul nostru teatral atât a unui scriitor de mare vogă în Europa, cât și a unui tânăr regizor, Felix Alexa, ce a îndrăznit să o propună pentru examenul de diplomă la Studioul «Cassandra».

Comentînd *Le retour au désert*, penultima sa operă, Koltés citează două versuri din *Richard III* de Shakespeare: «Why grow the branches now that root is wither'd / Why wither not the leaves that want their sap!» pe care le traduce așa: De ce ramurile continuă să crească atunci cînd rădăcina s-a uscat! De ce frunzele nu se usucă atunci cînd seva a secat!» Foarte potrivite, cred, și pentru definirea stării din *Pe cheiul de vest*. O colcăială de suflete care nu-și găsesc locul, de flințe încărcate de un trecut nebulos pe care nu vor sau nu pot să-l dez-

văluie, o luptă, afletă sub pecetea zădărnicii, cu propriul destin, o încrîncinare ce pare să atingă paroxizmul, punîndu-l pe fiecare în stare de luptă cu fiecare. Un univers închis, unde nici măcar visul nu eliberează, unde vicleșul se petrece într-un prezent continuu suspendat deasupra unui hău.

La o primă lectură, textul ar părea să rela o veche și bătută temă: cea a emigranților, a celor care s-au rupt de rădăcini, în speranța aflării unei existențe mai bune, dar condamnați să rămînă undeva, la marginea societății, respinși ca un corp străin. Un trecut ce și-l vor șters, fără urme; un viitor fără contur, dorit cu ardoarea fiarei prinse în capcană. Doar acest prezent le aparține. Așa ar fi — și la un anume nivel și este — dacă întreaga acțiune nu l-ar avea drept catalizator pe Koch, cel venit de «dincolo», de peste pod, din lumea jînduită, pentru a se sinucide aici. Ce motive să albe! «Adevărata adîncime a lui Koch, dacă e vreuna, se naște din multitudinea de bariere pe care le-a ridicat între el și secretul său; pînă într-acolo încît, atunci cînd crezi că ai descoperit

nodul problemei, poți fi sigur că nu-l altceva decât o altă barieră construită ca să te împiedice să pătrunzi mai în profunzime, pînă într-acolo încît nu mai ești sigur că există, într-adevăr, un «secret» mărturisite, în epilogul piesei, autorul. Astfel, personajele din *Pe cheiul de vest* încearcă inutil să pornească mașina și să «abandoneze scena pentru a regăsi adevărata viață»; și dacă nu reușesc, sugerează Koltès, este pentru că, poate, adevărata viață nici nu există. Secrete bariere pe care fiecare dintre personaje le poartă înăuntrul lui; nelămurite întrebări și incerte răspunsuri; un mister ce topește totul în el: sfîrșit de secol încrîncenat, fiindu-i după «viață adevărată», dar imposibilă atîta vreme cît rădăcina s-a uscat, iar seva nu mai urcă în frunze.

Să recunoaștem, ambițioasa propunere de examen a fînărului regizor, dificilă încercare pentru actorii încă studenți. Și chiar dacă spectacolul de la «Casandra» a rămas în cea mai mare parte tribut ar primului nivel de înțelegere a textului, este unul plin de interes, bine ritmat și dovedind mai presus de orice o calitate rar întâlnită la directori de scenă: afiași la început de drum: știința de a lucra cu actorul, capacitatea de a-l releva talentele posibilități interpretative. Nici unui dintre studenții-actori (unii, precum Cristi Iacob și Marius Stănescu, aflindu-se în anul III și, respectiv, II de studii) nu distonează, fiecare și-a construit atent, în deplină logică interioară, personajul, intrarea în relație producîndu-se fără poticniri sau pauze de atenție. Am avut chiar o revelație văzîndu-l în Charles fînărul dur care vrea să evadeze din mediul ce-l sufocă, pe Florin Piersic jr., concentrat, parcă mereu gata de atac, parcă hrănindu-se numai din încrîncenare, dar lăsînd să se ghicească o neliniște, o tristețe, un fel de presimțire că visul nu i se va împlini. Irina Movilă reușește să sugereze cu finețe treptele căderii lui Monique, mirarea ei pe măsură ce descoperă că punctele de referință ale propriei existențe sînt mereu mai incerte, mai îndepărtate, poate mai neadevărate. Dana Dembinski — pe care o consider o actriță deja formată pînă într-acolo încît e chiar pîndită de manierism — creează o Cécile obsedată, singura dintre toți, de amintirea rădăcinilor, și ea voind să supraviețuiască plătînd orice preț. Cătălina Mustață e o Claire fermecătoare, cu mirările, șagălnicia și curiozitatea ei de adolescentă, la început; apoi, murdărită de compromis, parcă îmbătrînită de veacuri de renunțări și urșenie. Și Andrei Zaharescu, în Koch, este, pînă la un punct, fidel creației lui Koltès. Din păcate, însă, misterul existenței sale rămîne o simplă necunoscută pentru spectator. Tocmai datorită acestui fapt, cred, nu sînt atinse celelalte nivele, mai profunde, de semnificație ale textului. Bine, cîr, atent creații Rodolfe (Patric Petre Marin), Fak (Cristi Iacob), Abad (Marius Stănescu).

Un început de drum nu numai ambițios, ci și promițător.

MIRUNA IONESCU

DE CE SĂ NU SE POATĂ ȘI-AȘA!

INTUNERICUL ZILEI, LUMINA NOPTII — 4 monologuri de Aldo Nicolaș • Teatrul de Stat din Oradea
 • Data premierei: 26 aprilie 1991
 • Regia: Sergiu Savin • Costume, ambianța scenică: Vioara Bara • Distribuția: Mariana Vasile (Franchina), în «Barbatul», Oana Mereuță (Marcella), în «Autograful», Ion Abrudan (Peppino) în «Meridionalul», Alla Tăutu (Cecilia), în «Cecilia».

Preocupat ca puținii alții de sugestia viorilor plastice ale spectacolelor sale, regizorul Sergiu Savin ambiționează să creeze universuri scenice grăitoare prin ele însele, dincolo de semnificația cuvintelor. Mai mult sau mai puțin izbutite, mai mult sau mai puțin coerente, în fine, mai mult sau mai puțin convingătoare ca fapt teatral, reprezentațiile semnate regizoral (uneori și scenografic) de Sergiu Savin sînt îndeobște incitante prin haloul lor de stranietate, pîrînd să se supună mai curînd revelațiilor imaginarului și oniricului, decît înșelătoarelor concreteți ale realului. Uneori, cînd substanța pieselor nu contravine unor asemenea viziuni, ci e potențată de ele, rezultatele pot fi — evident, în funcție și de actori! — remarcabile; alteori însă, realismul prea acuzat terestru al textului dramatic se susține unor astfel de viziuni integrate, contorsionat produs respingînd hibridarea și denușind lipsa de autenticitate. *Intunericul zilei, lumina nopții*, reprezentații interferînd *ad libitum* petru monologuri (dintre cele mai terestre cu puțință!) de Aldo Nicolaș, nu aparține pe de-a întregul nici uneia dintre cele două categorii, dar le reprezintă, intermitent, pe amîndouă. Forșînd evidența textului, regizorul îl împrumută — cu umor benefic, inviorător — un mister disproportionat, pentru ca tot el să fie cel care îl ia în serios, frizînd, însă, atunci, comicul involuntar. A mizat, desigur, pe acest efect de discontinuitate, pe fărîmîntarea realului, capabil să se recomponă eventual altfel, după alte legi decît cele care-l instituseră ca text dramatic, dar re-

zultatul rămîne incert și pînă la urmă destul de pauper în poșhița-i de ambiguitate prea vădit confecționată. Iți vine să te-ntrebi mereu: ei și! ce-a vrut să spună cu asta iar mai apoi: merită oare banalitatea textului atîta efort și atîtea strădanii de a ni-l prezenta drept altceva decît ei Personal, cred că nu. Dar nu exclud posibilitatea altor opinii, mai receptivă poate la forma, decît la fondul chestiunii. Cu precizarea că nu valoarea textului e de apărut aici, ci finalitatea strădanilor actoricești, scenografice și regizorale, fiecare în parte și toate la un loc disproporționate față de puținătatea obiectului asupra cărui s-au exercitat.

Mai dezinvoltă decît colegii ei, chiar dacă nu și mai stăpînă pe text, Oana Mereuță (Marcella) beneficiază cel puțin de o partitură comică mai generoasă, mai succulentă («Autograful»), căreia nu se silește să-i stoarcă toate resursele, desfășînd o bună parte a publicului (nu neapărat cea mai bună). Nu puține sînt și hohotele de ris stîrnite de evoluția Mariane Vasile (Franchina) în diatribele ei împotriva bărbaților («Barbatul»), buna formă profesională a actriței meritînd oricum un text mai acut. Ușor crispat, poate și în «concordanță» cu «Meridionalul» său personaj, Ion Abrudan se luptă cu involburările pasionale ale textului, nelipsindu-i destoinicia profesională. Numai că, la fel ca în cazul Allei Tăutu, interpretează Cécilia din monologul cu același nume, percutanța artistică e invers proporțională cu efortul făcut. Costumele semnate de Vioara Bara reușesc cel puțin să nedumerească, așa cum probabil și-au și propus, ele puțin și de oriunde și, mai ales, de nicăieri. Chiar dacă sînt frumoase, în sine. Pot servi, la fel de bine, oricărui spectacol, de o factură similară. Ca și cadrul ambiental al studioului, pictat într-o vagă descendență chagalliană, aptă să suscite interpretări diverse și productive viitorilor comentatori ai viltor spectacole.

Dacă se poate oricum, de ce să nu se poată și-așa!

VICTOR PARHON

